Mozgunk

Ritka ajándék a türelem mostanában. Hajlamosak vagyunk elfeledkezni arról, miszerint a rózsatermés legfőbb befolyásolója a türelem, s elhatalmasodik inkább a bosszankodás. Bármi ürügy elég hozzá. Állunk például az Aradi téren, villamosra várva. Edit napja, csütörtök, délután fél négy múlt néhány perccel. Véletlen találkozunk egykori mérnök-tanár középiskolai tanárommal, aki mellesleg közlekedési műszaki kérdésekben is honos. Jó ideje csak arról beszélgetünk, merre halad a világ a polgárosodó Magyarországon, s micsoda balfék dolgokat követnek el oktatásirányítók, mígnem ráeszmélünk, hogy telik az idő. Húsz perc is eltelt, villamos még a Nagyállomás irányába tartva nem tűnt elő. Kettő elcsörömpölt jókora időközzel az ellenkező égtájnak. Nézd meg – mondja egykori tanárom –, ez a közlekedés nálunk. Esküszöm csak két kocsi van sinen, ez egyszerűen elképesztő nemtörődömség, az emberek arculköpése.

Állunk, várunk. Tudomásul véve zsörtölődve, vagy nemtörődöm arccal, bosszankodást levezető ujjpattogtatással, hogy a várakozás, az álló helyzet a mozgásnak része. Filozofikus gondolkodással közelítve a moccanatlanságot, úgy vesszük, mozgunk. A mozgás egyik pillanatánál tartunk. Várakozunk. Villamosra, buszra, zöld jelzésre, az előttünk összezsúfolódott kocsisor nekiindulására, a mellékutcából való kikanyarodás lehetőségére. Közben nyelhetjük a mérgünket, s a füstöt. A nemlétező villamos helyén egymást üldözik a gránitkockákon pattogó gépkocsik. Füst a Belváros felett. Érzékelhetően lelassult a tempó a megannyi forgalmi változtatás kétes eredményeként. A szakemberek által kigondolt, elemzett, modellezett és ki tudja mely alapossággal kialakított belvárosi forgalmi momentumok szűk kijáratú, majdnem zsákutca helyzetet produkáltak. Nemrégiben „csörögtem" a lapnál, amikor a Belvárosban lakó hölgy hívott, s paprikás hangon mesélte, legalább kétszer annyi idő és a vele járó füstölgés, benzinfogyasztás kell a korábbi helyzethez képest, amíg hazajuthat.

Könnyű érveket és ellenérveket találni egyaránt. S, a szakmai érvek, közérdek mellett sorakoztatva nyilván támadhatatlanok. A lakosság e szempontból nem szakember. Csak városlakó. Akiket szolgál a módosuló forgalom. Hogy vannak netán javaslatok, ellenvélemények, ezt sugallja: az önkormányzat októberi ülésén napirendre tűzi a kérdést. Esetleg a tapasztalatok és a befutott vélemények hatották. Az sem mellékes, amit az időközi képviselőválasztás sugallt, úgy tűnik az emberek nagyobb része látja, véleménye és várakozása mennyire igazolódott a várospolitikai gyakorlatban.

Becsei Péter

Aki megtáncoltatta a szerbeket

Diószegi László kapós néptánc-koreográfus. Az idei nyáron három jelentős produkciót hozott tető alá. Július elején mutatták be Budapesten, a margitszigeti nagyszínpadon A felkelő nap háza című csángó balladát, augusztus elején ő vitte színre a szegedi néptáncfesztivál hagyományos gálaműsorát, és ő az új magyar rockopera, az Atilla koreográfusa is. 1957-es születésű beszélgetőpartnerem a Választút táncegyüttes vezetője, és a Martin György Néptáncszövetség elnöke.

■ ***A három nyári felkérés persze nem véletlen, hiszen eddig is készített koreográfiákat. De jórészt mások által rendezett előadásokhoz.***

– Nehéz is lett volna másképp hirtelenjében három új előadást létrehozni. Egy évtizede foglalkozom a csángó népművészettel, a margitszigeti ballada tehát koreográfusi munkásságom összefoglalója.

■ ***Szegeden kitűnő hangulatú néptáncfesztivál zajlik idestova harminc éve. Az amatőr művészegyütteseket a szakszervezetek működtették, ez jutott neki a „szocialista leosztásban". Annak a korszaknak vége.***

– A fesztivál „lelke", *Simoncsics János* viszont meg tudta menteni a páratlan kulturális értéket. A vendégegyütteseket évtizedeken keresztül kívülálló, értetlen szakszervezeti funkcionáriusok kísérték. S bár a táncosoknak, meg a koreográfusoknak semmi közük nem volt a politikához, a rendszerváltozás után éppen emiatt a téves azonosítás miatt támadták a szegedi fesztivált. Azóta a szakszervezet kihátrált, a rendezvény viszont fennmaradt.

■ ***Ahogy láttam, közép-európai szellemiségben maradt fenn.***

– Térségünkben például a szerbek meg a horvátok háborúznak egymással, a magyarok és a románok között is feszült a viszony. A szegedi szabadtéren éppen ezért tartottunk ki a közép-európaiság mellett, s ezt rendezőként örömmel vállaltam. A mi gálánkon együtt lépett föl az idén szerb és horvát együttes. Ha megszűnik a fesztivál mához szóló mondandója, akkor a néptánc múzeummá válik.

■ ***Vagy puszta turisztikai látványossággá, holott a legtisztább néptánccal, például azzal, amint együtt vagy egymás után szerepelnek szerbek és horvátok, drámát lehet érzékeltetni.***

– Mi bajuk lehet egymással a szerb és a horvát táncosoknak? Évek óta ugyanazokra a fesztiválokra járnak, a fiúk és a lányok között szerelmek szövődtek. A kultúra felmutathatja a közös gyökereket. Akik látták a két együttest a Dóm téren, azokkal talán nehezebb elhitetni, hogy a közép-európai népek kibékíthetetlen ellenségek. Remélem, bebizonyosodott, hogy azonosak a gyökerek. Másképp nehéz lett volna néhány nap alatt több száz táncossal létrehozni a gálát. Csak a politikusok hangsúlyozzák folyton a különbözőségeket. Mi, folkloristák inkább a hasonlóságokat keressük. A szálakat, amelyek összekötnek bennünket, közép-európaiakat.

■ ***A harmadik nyári produkció az Atilla volt, amelyet a kritikusok fanyalgással fogadtak, az érdeklődők viszont tizenhat alkalommal megtöltötték a hatalmas margitszigeti nézőteret.***

– A népi kultúrához vonzódó koreográfusként nehezen viselem, hogy a hazai szellemi élet ketté vált. Ha valaki nálunk a népi értékekkel foglalkozik, akkor előfordulhat, hogy egyesek lenacionalistázzák. Nagyvárosban született urbánusként meg zavar, ha azt tapasztalom, hogy számos népi vonzalmú alkotó szemében a liberális gondolkodású művész nemzetellenesnek minősül. Ez a skatulyázás számomra olyannyira abszurd, hogy már minősíteni se tudom.

■ ***De a rockopera ebben a légkörben született. Ráadásul a Szörényi–Bródy szerzőpáros is szétvált. És mert a szövegíró Lezsák Sándor neve szorosan összefonódik az MDF-fel, számítani lehetett arra, hogy a darabot nem fogják kímélni a kritikusok.***

– Azzal egyetértek, hogy szinte mindenki hiányolja a drámaírót vagy a dramaturgot. De miért nem lehet egy produkciót egyszerűen színházként megítélni? Miért kell olyan politikai mondandót belemagyarázni, amely nincs is benne a darabban? Koltay Gábor például egyetlen nemzeti színű zászlót sem engedett a színpadra, holott korábban vonzódott az ilyen jelképekhez. Én se bújtathattam a táncosokat modernebb, rockoperához illő ruhába, nehogy támpontot adjunk az aktualizálásra. Mégis bekövetkezett.

■ ***Az egyik kritikus azt írta a koreográfiáról, hogy ötletgazdag, a másik meg, hogy invenciószegény.***

– A kritika soha nem zavar. Csak ez a politikai füstfelhő idegesít. Zavar, hogy előre lehet tudni, ki miként reagál.

■ ***Várható vidéki előadás is?***

– Talán Szegeden látható lesz az Atilla, a jövő nyári szabadtéri játékokon. Már a választások után.

Eszéki Erzsébet

Telefonos hirdetésfelvétel:
481-444, 7–19-ig
320-239, 7–15-ig
318-999 8-12, 14–17-ig
DÉLMAGYARORSZÁG

Fuharosok a JATE Klubban

A rendező: Galkó Balázs

Esterházy Péter Fuharosok című regényének színpadi adaptációját tegnap este mutatták be a JATE Klubban. Az előadás rendezőjével, Galkó Balázzsal a délutáni próba előtt beszélgettünk.

■ ***Sokféle színházat kipróbált már, játszott a Nemzetiben, vidéki színházaknál, tanyaszínházat, utcaszínházat is csinált.***

– Azért kell mindenfélét kipróbálni, mert egyik sem az igazi. Úgy van ezzel az ember, ahogyan a szerelemmel. Amelyikkel van, arról hiszi, hogy az az igazi. Nem lehet tudni, talán a végső elszámolásnál kiderül, hogy mi volt az igazi érték.

■ ***Emlékezetes akciója volt, amikor egy-két évvel ezelőtt kukába bújva József Attila-verseket mondott a Váci utcán.***

– Azt gondolom József Attiláról, hogy ő a magyar költészetnek olyan állócsillaga, aki a világlírában is egyedülálló. Talán azzal, hogy hatalmas visszhangja lett ennek az akciónak, sikerült elkerülni, hogy méltatlan helyzetbe kerüljön az életműve. Nem hiszem, hogy a politikai érték bármiféle esztétikai érték fölé kerekedhetne. Különösen szó nem eshet politikai értékről vagy értéktelenségről József Attila esetében, aki végtelenül demokrata, érző és érzékeny ember volt. Az lett az akció eredménye, hogy a barátaimmal – Jordán Tamással, Hobóval, Márta Istvánnal – és a Petőfi Irodalmi Múzeummal együtt létrehoztunk egy alapítványt, amelynek az a célja, hogy minél előbb legyen újból állandó kiállítás József Attiláról.

■ ***Mi volt a legérdekesebb reakció a járókelők részéről?***

– Volt, aki beleköpött a kukába, volt, aki becsukta a tetejét és belökött az utca közepére, egyszer pedig megállt egy ötven körüli ember, hallgatta a verseket, nem szólt egy szót sem, csak sírt. Hogy miért, azt nem tudom.

■ ***Valós veszély volt az utóbbi években, hogy József Attila nem kapja meg az őt megillető helyet a köztudatban és az irodalomtanításban?***

– Ne feledjük el, hogy volt egy gyöngyösi tanárnő, aki kijelentette, hogy nem hajlandó ezt a „komenista" alakot tanítani. Azt hallottam, hogy Szegeden is felvetette valaki, hogy az egyetem ne József Attila, hanem Horger Antal Tudományegyetem legyen... Dacára annak, hogy eszmeileg és politikailag sok dolgával nem értek egyet, Majakovszkij a század egyik legizgalmasabb költője, és nem kell kidobni a köteteit, mert érték.

■ ***Esterházy Fuharosok című regényéből hogyan lett színházi előadás?***

– Amikor Esterházy Péter regényét tíz évvel ezelőtt elolvastam, Miskolcon voltam színész. Igó Évának – akinek a színészi habitusát nagyon szeretem – rögtön vettem egy kötetet, és megkértem, hogy olvassa el, mert valahol még el fogjuk játszani. Tíz évet vártunk rá. Tavaly a fővárosi önkormányzat kulturális bizottságától kaptunk rá pénzt, amelynek segítségével a Merlin Színház és a székesfehérvári színház közös produkciójaként bemutattuk. Szerintem egy fantasztikusan izgalmas, az értelemre és az érzelmekre nagyon mélyen ható, furcsa formai elemeket tartalmazó egyedülálló színészi teljesítmény, amit Igó Évától láthatunk.

H. Zs.

■ Az Alföld Porcelán Edénygyár sikere
■ Exportot hozott a francia kapcsolat

Kiváló is a nagydíjas Beatrice

Fotó: Gyenes Kálmán

Szép sikert hozott az idei 97. őszi Budapesti Nemzetközi Vásár a hódmezővásárhelyi székhelyű Alföld Porcelán Edénygyár Rt.-nek. A francia-magyar vegyes vállalat ugyanis Beatrice háztartási porcelán edénycsaládjával elnyerte a BNV egyik nagydíját, sőt ezen termékekre rákerülhet a Kiváló Áruk Fóruma embléma is. Az elismerések kivívásáig vezető útról, a jövő lehetőségeiről Vilics Antal ügyvezető igazgatóval, valamint Horváth József termelési és kereskedelmi igazgatóval beszélgettünk.

■ ***A Beatrice termékcsalád valóban szemet gyönyörködtetően ízléses, mégis gondolom nem csupán a szépsége miatt érdemelte ki az elismeréseket.***

V. A.: – Valóban. Ez az edénycsalád társainál jóval korszerűbb, hiszen nem csak tálalásra, hanem ételkészítésre is alkalmas, elemei gond nélkül használhatók a hagyományos és mikrohullámú sütőkben. Ezenkívül a mosógatógépekben sem károsodik a rajtuk lévő díszítés.

H. J.: – Termékeink egyötödét használják ugyanis éttermek és szállodák, ahol a nagyobb igénybevételre is tekintettel kell lenni. Ezt céloztuk meg a hazánkban ma egyedülálló új technológia bevezetésével, amellyel megvalósult a mázba süllyedő dekorálás és ezzel a színtartóság biztosítása.

■ ***A BNV-n került először nagyközönség elé ez az edénycsalád?***

H. J.: – Nem, ez év februárjában már bemutattuk a vegyes vállalat ezen első, új termékcsaládját a szakma legnagyobb vásárán, Frankfurtban. Komoly sikernek könyvelhetjük el, hogy a porcelángyártás hazájában több új német vevőre leltünk. Így természetes volt, hogy elvisszük ezt az edénycsaládot a BNV-re és pályázunk a Kiváló Áruk Fóruma emblémájának használatára is.

V. A.: – Ez utóbbinak azért örülünk igazán, mert gyártmányaink 40 százalékát belföldön értékesítjük, és ezzel talán még az eddiginél is nagyobb bizalmat élvezhetnek majd termékeink. A gazdasági recesszió miatt ugyanis nem könnyű idehaza vevőt találni, márpedig számunkra ez is fontos, hiszen mi vagyunk az ország legnagyobb edénygyártó cége. Persze az is igaz, hogy kicsit előtte járunk a magyarországi igényeknek, hiszen a francia ízlésvilág elemei úgy a formák, mint a színek alkalmazásában fellelhetők. Ennek magyarázata, hogy a külföldi tulajdonos segítséget ad a formatervezéshez, sőt matricakészítő üzemünk dolgozói Franciaországban mélyíthették el szakmai tudásukat.

■ ***A 60 százalékos export elérése mindezek mellett mennyiben köszönhető a francia tulajdonostársnak?***

V. A.: – Kétségtelen, hogy a franciák nem csupán a minőségjavítást célzó kisebb beruházásokat, valamint a felhasznált anyagok minőségének javítását szorgalmazták és segítették, hanem piacot is hoztak. A privatizáció előtt ugyanis termékeinknek csupán 40–45 százalékát értékesítettük külföldön.

■ ***Hogyan „találtak rá" annak idején a franciák erre a vásárhelyi üzemre?***

V. A.: – A korábbi években is több mint egymillió dollár értékben szállítottunk Franciaországba. Ennek kapcsán bekerültünk a nagy francia HABITAT áruházláncba, ahol a mai tulajdonosunk termékeivel együtt kínálták a mi áruinkat. Innen adódott az „ismeretség". A magyarországi privatizációs lehetőségekkel pedig a franciáknak már csak tudniuk kellett élni. Ez meg is történt, 1990. október 1-jétől, az egyébként 1967 óta működő edénygyár, elsőként kivált az Alföldi Porcelángyárból és 60 százalékos francia többségi tulajdonú rt.-vé alakult. Azóta megduplázódott franciaországi exportunk, a másik legnagyobb külföldi piacot pedig Olaszország jelenti, de szállítunk az USA-ba, Kanadába és több európai országba.

■ ***Mindezen pozitívumok alapján, tekintetbe véve a hazai pénzszűke miatti kereslethiányt, bizalommal tekinthetnek-e a jövő elé önök, és itt dolgozó munkatársaik?***

H. J.: – Természetesen számolnunk kell még jó ideig azzal, hogy a hazai kereskedők csak kisebb tételben vásárolnak tőlünk. Jelenleg 500 vevőnk van, ami nem túl előnyös, hiszen ez a cég főként nagyobb szériák gyártására rendezkedett be, évi termelésünk eléri a 10–11 millió darabot. Ennek ellenére igyekszünk minden igényt kielégíteni. Ezért idehaza erősíteni kívánjuk a Beatrice ajándék jellegét. Mutatós, szép, kilencféle csomagolódobozt készíttettünk, amelyekbe az edénycsalád egy-egy kis csoportja kerül. Mivel mi a 31-féle mintával készülő készleteket folyamatosan gyártjuk, így a megajándékozott személy idővel bővítheti azt, sőt pótolhatja az eltört darabokat is.

V. A.: – A hazai recesszió hátrányait szerencsére jól ellensúlyozza a megnövekedett export, így van remény arra, hogy a nálunk dolgozó közel 530 embernek hosszú távon munkalehetőséget biztosíthassunk.

N. Rácz Judit